
Přepis těsnopiseckého záznamu vystoupení rektora Univerzity na veřejném slyšení v Senátu ČR dne 12. ledna 2001

Přepis těsnopiseckého záznamu vystoupení rektora Univerzity na veřejném slyšení v Senátu ČR dne 12. ledna 2001

Vážený pane předsedo, vážené paní senátorky, páni senátoři, vzácní hosté, dámy a pánové.
Děkuji za poskytnutí příležitosti oslovit toto shromáždění.

Dovolte, abych začal možná trochu zeširoka.

Vybudované, získané nebo dokonce vybojované nám připadá příliš samozřejmé, jisté či neměnné. Možná takové naše postoje pramení z toho, že cena, kterou jsme za tyto výsledky zaplatili, nebyla příliš vysoká, anebo ji pouze jako příliš vysokou nehodnotíme. Nastane-li pak konflikt, cítíme se být zaskočení a nepřipraveni na adekvátní řešení. Chceme najít řešení především rychle. Přitom se snažíme obtížnou a namáhavou cestu hledání odpovědí, argumentací a rozprav co nejvíce zkrátit a řadu otázek obejít. Nejlepší zkratky přitom vedou obcházením analýzy vlastních omylů a chyb, neochoty ke korekci svých postojů a z toho vyplývajících omluv a napravování nežádoucích výsledků.

Jsou to kroky jistě velmi těžké a většinou na ně nejsme vždy dostatečně připraveni. Chci zdůraznit, že jen pečlivé sbírání věcných argumentů, jejich neustálé vyhodnocování, naslouchání partnerům a trpělivost v rozhodování mohou představovat součásti složitých stavby, která se nazývá politickou kulturou.

Mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, jak je tato práce těžká. Současně však mohu říci, že nedostatek nebo neschopnost vzájemné komunikace, velkorysosti, nedostatek vědomí společného cíle, povýšenost či agresivita v jednání, absence slušnosti a vzájemné úcty vedou směrem právě opačným. Odtud pak plynou potíže při nalézání řešení.

Toto je společným jmenovatelem mnoha našich problémů, a příběh České televize je jedním z nich.

Je možné, že moje poznámky vám připadnou příliš obecné. V posledku však mají jistý podpůrný charakter pro řešení meritorního problému obecného slyšení, ke kterému bych se tu přimlouval.

Chci uvést několik poznámek, přičemž nezakrývám, že vycházejí hlavně ze zkušenosti vysokých škol.

Vysoké školy jednak mají podobně jako Česká televize veřejnoprávní charakter, jednak jejich vztahy, a tudíž i zkušenosti ze světa médií jsou poměrně bohaté.

Máme také hodně cílů a úkolů, ve kterých si můžeme vzájemně pomáhat. Více než by se mohlo na první pohled zdát.

Samostatnost, kterou vysoké školy získaly podle současného zákona tím, že se oddělily od státu, vyvolala nejprve v akademické obci euforii. Širší prostor pro vlastní iniciativu, koncepce, nápady, tvůrčí zaujetí znamená výrazné zkvalitnění podmínek akademické práce. Závislost nebo dokonce podřízenost v oblasti tvůrčí činnosti totiž nezřídka vede k pasivitě, alibismu nebo až k zneužívání nadřízeného postavení.

Postupně jsme však přicházeli také na to, že poskytnutím samostatnosti jsme současně převzali i výrazně zvýšenou míru individuální odpovědnosti. Přitom nejde jen o odpovědnost akademických funkcionářů, ale každého z členů akademické obce. Mít věci ve vlastních rukou znamená sám se zodpovídat z chyb a neúspěchů. Není nadřízeného, který by některé z nich zakryl nebo mohl nést jejich hlavní tíhu sám. Přitom výkon učitele podléhá každodennímu hodnocení, a to nejen ze strany studentů. Zde je určitá paralela. Televize je také tvůrčím pracovištěm, které je každodenně a z mnoha stran bedlivě sledováno a hodnoceno. Naše zkušenosti ukazují, že nejefektivnější cestou k nápravě drobných chyb, které jsou právě nejčastější, není trestající ruka, ale předcházení nedostatkům spočívající především ve schopnosti poradit, pomoci a diskutovat. Je důležité položit potřebné otázky včas a společně na ně odpovídat.

Postavení každé z obou porovnávaných institucí jednoznačně určuje i úkoly veřejné služby, které jsou jim svěřeny. V nich je potřeba hledat důvod, proč nemluvíme jen o státních či soukromých vysokých školách nebo o státní televizi

či výlučně o soukromých televizích. Pro soukromé osoby by totiž plnění úkolů veřejného zájmu v celé šíři mohlo být obtížné, ekonomicky příliš nákladné či zbytečné.

Nově otevírané soukromé vysoké školy například logicky směřují k oborům atraktivním pro veřejnost s menšími náklady a působí tudíž pouze v jistém segmentu vysokoškolského vzdělávacího sektoru.

Z této paralely odvozují hlavní argument pro existenci veřejnoprávní televize. Nejde totiž jen o poskytování objektivního zpravodajství. Veřejným zájmem je bezesporu podpora prezentování kultury v nejširším slova smyslu a výchovné a vzdělávací působení s ohledem na naše konkrétní podmínky a potřeby.

Přiznám se, že pokus přesně formulovat úkoly České televize by nebyl příliš jednoduchý. Pokusím se proto vyjádřit jinak. Považuji Českou televizi, stejně tak jako Český rozhlas, ale i Národní knihovnu, Národní divadlo, Národní muzeum, Českou filharmonii a podobná tělesa za skutečně národní instituce, jejichž poslání je nezastupitelné a v mnoha směrech výlučné. Zmíněné instituce jsou sice formálně od sebe odděleny, a v některých případech, třeba u rozhlasu a televize, by možná stálo za to si položit otázku, proč je tomu tak i dnes. Nicméně můžeme vidět řadu společných cílů, ke kterým mají působit, každá svými prostředky. Tyto cíle nezanikají ani v evropském kontextu, ba právě naopak. Evropský prostor vede právě k posilování jejich rolí. Rozvíjení národních kultur a uchování národní identity je nezbytnou podmínkou pro vytváření kultury evropského regionu. Zde lze opět nabídnout mnoho příkladů z mezinárodní spolupráce vysokých škol jak ze vzdělávací, tak i vědecké činnosti.

Lze uvítat, že jsou připraveny či připravovány novely zákonů, které se televizního vysílání týkají. Snad nové texty budou lepší, než je současný stav. Na druhé straně se obávám, abychom jednou změnou zákona nepovažovali věc za vyřešenou, abychom neztotožnili vytvořená pravidla s realitou, abychom po zákonech nepožadovali víc, než ve skutečnosti představují.

A tím se vracím na počátek svého vystoupení. Odpovědnost za instituci je formálně právě možno uložit jednotlivci nebo kolektivu tří, osmi, patnácti či padesáti lidí. Ve skutečnosti je ovšem třeba usilovat o to, aby vědomí odpovědnosti měli i mnozí další, kteří třeba v méně formálním postavení mohou televizi pomoci uskutečňovat její úkoly, aby způsob jejich volby či jmenování byl podřízen požadavkům na jejich lidské kvality, a nikoli naopak. Aby to byli lidé vzdělaní a moudří, měli přirozenou autoritu a schopnost naslouchat názorům druhých. Aby měli vytvořeny nejnужnější podmínky pro nezávislé rozhodování a aby se o to také snažili.

A v těchto věcech nám zákony mohou pomoci jenom zčásti. Je to povětšinou v našich rukou.

Děkuji vám za pozornost.